

С.С. Колесник, студент, НТУ «ХПІ», м. Харків
Н.О. Власова, к.е.н., проф., НТУ «ХПІ», м. Харків

НЕОБХІДНІСТЬ ТА ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ТА КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЯМИ ПІДПРИЄМСТВ

Економічне середовище підприємств, яке підпорядковується режиму економії ресурсів та досягненню найбільшої економічної ефективності, потребує усе більше точної інформації щодо прогнозування майбутніх економічних ситуацій та прийняття управлінських рішень. Економічні стосунки між господарюючими суб'єктами, що складаються на різних ринках, де вони можуть виступати одночасно і як продавці, і як покупці, об'єктивно обумовлюють виникнення різних видів заборгованостей. Їх формування пов'язане не лише з особливостями сфери обігу, але і з особливостями організації виробництва, фінансування і обороту грошових коштів.

Нестабільність та недостатня визначеність розвитку економіки України, міжнародна фінансова криза збільшують проблеми, що склалися у системі відносин між суб'єктами господарювання щодо комерційного кредитування. Незважаючи на деяке подолання кризи неплатежів, розміри дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємств залишаються значними та набагато перевищують їх розміри в країнах з цивілізованими ринковими відносинами. За даними Державного комітету статистики України на початок 2015 року їх розміри відповідно склали - 1962,8 млрд. грн. та 3151,3 млрд. грн. й збільшилися відносно показників 2012 року на 15,4% та 25,9% [1].

Виникнення заборгованостей є об'єктивним процесом в системі відносин між підприємством та його контрагентами. При цьому у міру зростання масштабів суспільного виробництва і ускладнення господарських зв'язків їх розміри будуть, безумовно, збільшуватися, що вимагає особливої уваги до ефективності управління як дебіторською, так і кредиторською заборгованостями.

Дебіторська та кредиторська заборгованості, з одного боку, перебувають «по різні сторони» балансу, що визначається розходженнями в їхній природі, з іншого боку, вони представляють дві сторони однієї медалі: відтік і приплив коштів, які характеризують платоспроможність підприємства. Від співвідношення їх загального обсягу, структури, видів і надійності контрагентів, строків погашення, швидкості обороту залежить не тільки поточний, але й майбутній фінансовий стан будь-якого підприємства, що використовує в господарській практиці комерційне кредитування.

Ми згодні з точкою зору тих авторів, які підкреслюють, що тісний взаємозв'язок і взаємообумовленість дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємств оптової торгівлі, обумовлюють необхідність координації їхніх розмірів і руху та дозволяють виділити самостійну область управління – погоджене управління обома видами заборгованостей [2]. Об'єктом управління у цьому випадку визначають економічні відносини з контрагентами у процесі поточної діяльності із приводу надання й одержання відстрочок платежів за товарними і розрахунковими операціями. Основні суб'єкти управління перебувають у сфері фінансового менеджменту. Критеріями в процесі прийняття рішень є: ліквідність і платоспроможність; фінансова стійкість; оборотність і рентабельність; вартість відволікання й залучення фінансових ресурсів; рівень ризиків, які відповідають базовій цілі бізнесу у вигляді збільшення прибутку й здатності генерувати достатні для бізнесу кошти. Інструментами реалізації даних цілей є: підбір контрагентів; визначення умов договорів і здійснення розрахунків; розробка поточних планів й оперативних бюджетів, мотивація й контроль їхнього виконання й т.ін., які забезпечують погодженість у розмірах, швидкості обороту заборгованостей; погодженість у русі матеріальних і грошових потоків; синхронність припливу й відтоку коштів у певні проміжки часу.